

Αύγουστος

Μήνας συμφορών για τον Ελληνισμό

Μέρος Β΄

του Αντιναυάρχου (ε.α.), ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ

Ο τορπιλισμός της «Έλλης»

Κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου η Ιταλία κατέκτησε, το 1917, την Αλβανία προτεκτοράτο της και διεύρυνε τον κύκλο των διεκδικήσεων της στη Μικρά Ασία. Η συμμετοχή της Ελλάδας στον πόλεμο την ανησυχούσε και δεν τη θεωρούσε ισότιμο σύμμαχο στην πολεμική προσπάθεια, αλλά ως αντίπαλο, που την εμπόδιζε στις βλέψεις της στη Βαλκανική, τα Δωδεκάνησα και τη Μικρά Ασία.

Μετά το τέλος του πολέμου εμφανίστηκε με υπερβολικές απαιτήσεις και διεκδικήσεις. Στις διαπραγματεύσεις για την υπογραφή των συνθηκών τερματισμού του πολέμου το σύνθημά της ήταν «Τα πάντα για την Ιταλία», αδιαφορώντας για τους άλλους συμμάχους και παρόλον ότι αυτά που ζητούσε ήταν δυσανάλογα με την προσφορά της. Οι σύμμαχοι φάνηκαν γενναιόδωροι και ικανοποίησαν τα περισσότερα αιτήματά της.

Η κατάσταση όμως μετά το τέλος του πολέμου δεν ήταν η ίδια στην περιοχή. Η Σερβία είχε προσαρτήσει την Κροατία και τη Σλοβενία δημιουργώντας το Ηνωμένο Βασίλειο Σέρβων, Κροατών, Σλοβένων, ενώ οι αλυτρωτικές προσπάθειες της Ελλάδας στη Βόρειο Ήπειρο και τη Μικρά Ασία, εμπόδιζαν τις ιμπεριαλιστικές βλέψεις της Ιταλίας. Γι' αυτό ενέτεινε το διπλωματικό πόλεμο εναντίον της Ελλάδας στα θέματα αυτά.

Η διπλωματική προσέγγιση (23 Σεπτεμβρίου 1928) του Βενιζέλου προς τη φασιστική Ιταλία, τον έθεσε εκτός του βρετανικού πολιτικού ενδιαφέροντος. Τα Κινήματα του 1933 και 1935 προκάλεσαν την πτώση του βενιζελισμού και την άνοδο του Λαϊκού κόμματος στην εξουσία, κατ' όνομα, γιατί την πολιτική κατάσταση ήλεγχαν οι στρατιωτικοί. Αυτό ήταν το φυσικό επακόλουθο του φατριασμού και της

ασύδοτης φιλοδοξίας των πολιτικών που η βουλευτική ανάδειξη αποτελούσε αυτοσκοπό.

Η αποχαλίνωση των παθών κατέληξε στο δημοψήφισμα της 3ης Νοεμβρίου 1935 που επανέφερε τον βασιλιά Γεώργιο Β΄ στο θρόνο, με τη σύμφωνη γνώμη και του Βενιζέλου.

Στη διεθνή σκηνή η επιδείνωση της ευρωπαϊκής κρίσης, η βαθμιαία αποσύνθεση των εγγυήσεων που είχαν προβλεφθεί στο πλαίσιο της λειτουργίας της Κοινωνίας των Εθνών, η ανατροπή του συστήματος ισορροπίας που είχε οικοδομηθεί στις Βερσαλλίες, οι ανατρεπτικές δυνάμεις στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και ιδιαίτερα η καταλυτική οικονομική διεμβολή της χιτλερικής Γερμανίας, σηματοδότησαν τις γενικότερες εξελίξεις που υπαγόρευαν τη μερική, τουλάχιστον, αναθεώρηση της ελληνικής διπλωματικής τακτικής. Η Ελλάδα θα επιδιώξει να εξασφαλίσει μια αποτελεσματικότερη εγγύηση από τους παραδοσιακούς Δυτικούς συμμάχους της, ιδιαίτερα από τη Βρετανία.

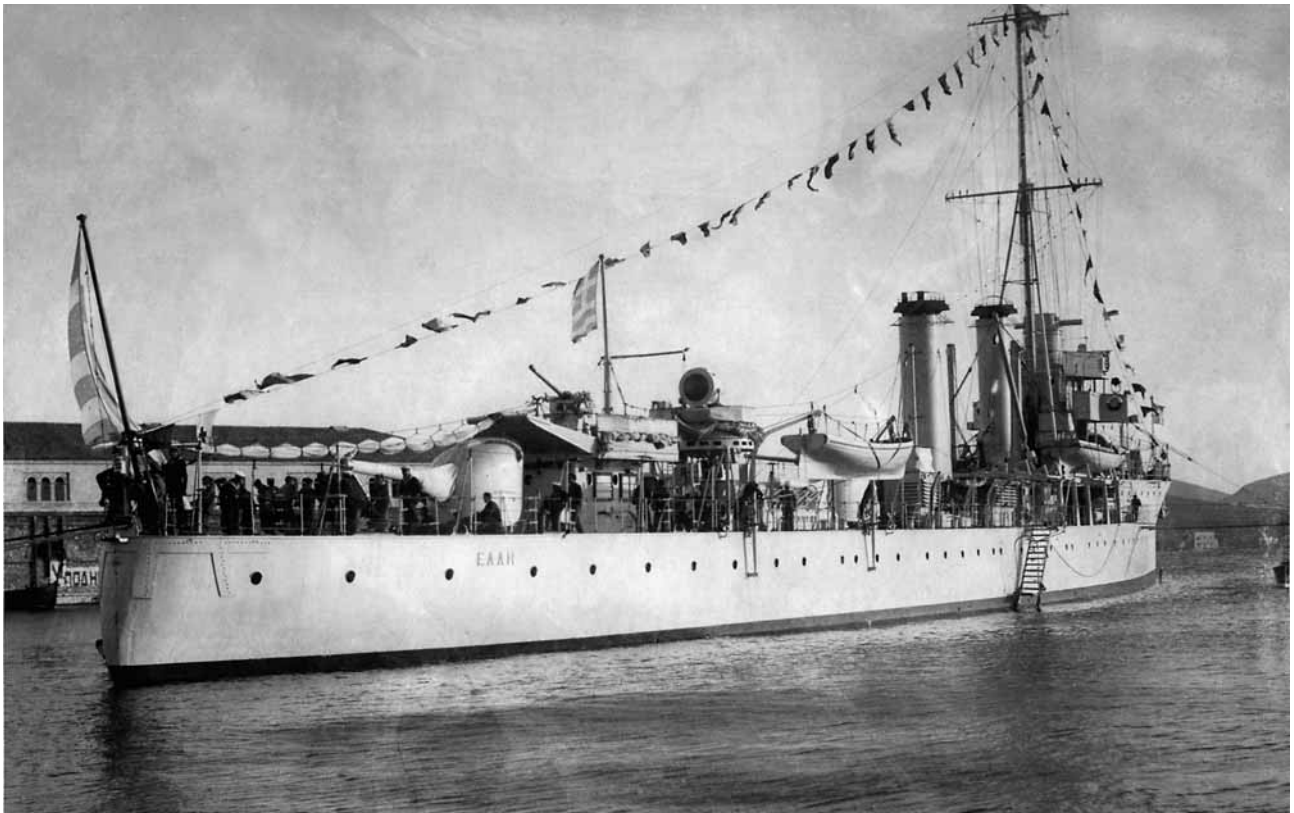
Στην πορεία προς τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στις 13 Απριλίου 1936, μετά το θάνατο του πρωθυπουργού Κ. Δεμερτζή, ο Ιωάννης Μεταξάς, υπουργός Στρατιωτικών μέχρι τότε και αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης, έλαβε εντολή του βασιλιά και σχημάτισε νέα κυβέρνηση στις 27 Απριλίου 1936. Μετά τρίμηνο, όμως, η συνεχιζόμενη ασυνεννοησία των πολιτικών κομμάτων, η βραδύνοια πολύ να εκδηλωθεί συμφωνία τους, οι παρεμβληθέντες θάνατοι πολιτικών ηγετών, η εκτραχυνόμενη διεθνής κατάσταση και η δραστηριοποίηση των κομμουνιστών, έδωσαν έρεισμα στον Ιωάννη Μεταξά να κηρύξει στις 4 Αυγούστου 1936 τη Δικτατορία, με τη συναίνεση του βασιλιά.

Ο Μεταξάς, εξαιρετος επιτελικός αξιωματικός, απόφοιτος της Ακαδη-

μίας του Βερολίνου στις αρχές του αιώνα, θαυμαστής της ακατανίκητης, όπως πίστευε, γερμανικής πολεμικής μηχανής κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, δεν δίστασε να επιλέξει την πλευρά των Δυτικών δημοκρατιών στην αντιπαράθεσή τους με τα αυταρχικά καθεστώτα του Άξονα. Απόλυτα ρεαλιστής, πίστευε ότι η γεωπολιτική πραγματικότητα υπαγόρευε τη θέση της Ελλάδας με τους Αγγλογάλλους. «Η Ελλάδα», έλεγε, «δεν είναι μία θάλασσα περιβαλλόμενη υπό ξηράς... Η Ελλάς δεν δύναται λοιπόν να τα βάλη, ως εκ της γεωγραφικής της θέσεως, με καμμίαν απολύτως ναυτικήν δύναμιν μεγάλην. Είναι πράγμα το οποίον ουδέ να σκεφθή δύναται... Η Ελλάς δύναται να θέση ως δόγμα πολιτικόν ότι εν ουδεμίᾳ περιπτώσει δύναται να ευρεθῆ εις στρατόπεδον αντίθετον εκείνου, εις το οποίον ευρίσκεται η Αγγλία». Τις ίδιες απόψεις είχε και ο άλλος κορυφαίος παράγοντας του πολιτεύματος, ο βασιλιάς Γεώργιος Β΄.

Η Ελλάδα από τη στιγμή που οι δεσμοί με την Αγγλία δεν είχαν περιβληθεί καμία συμβατική μορφή, επιδίωξε να διατηρήσει ορισμένη ισορροπία μεταξύ των δύο μπλόκ, προσέχοντας να μη διολισθηθεί σε κατεύθυνση αντιβρετανική. Στην προσπάθειά της δε να αποφύγει τον ασφυκτικό οικονομικό εναγκαλισμό της Γερμανίας, θα επιδείξει, μόνη ανάμεσα στα κράτη της Ανατολικής Ευρώπης, άκαμπτη πολιτική βούληση.

Υπάρχει κάτι πιο σκληρό και πιο απάνθρωπο από τον πόλεμο των όπλων, αλλά και πιο άτιμο. Ο πόλεμος των νεύρων. Ο ψυχολογικός, δηλαδή, πόλεμος. Αυτός που με καταστρωμένη προετοιμασία, με προκλήσεις, με προβοκάτσιες, με ψεύδη, έχει σκοπό να τσακίσει το ηθικό του αντιπάλου για να έρθουν μετά τα όπλα να τον αποτελειώσουν. Προκαλείς σε τέτοιο

βαθμό τον αντίπαλο, ώστε να ξεσπάσει σε πράξεις βίας και να αρχίσει τον πόλεμο των όπλων με το φαινομενικό δίκιο με το μέρος σου.

Όταν στις 7 Απριλίου 1939 τα ιταλικά στρατεύματα αποβιβάζονταν στο Δυρράχι, κανένας δεν είχε ψευδαισθήσεις για τους πραγματικούς σκοπούς του φασισμού, παρά τις διαβεβαιώσεις του Μουσολίνι ότι η κατοχή θα ήταν προσωρινή και ότι ο σκοπός ήταν να βάλουν τάξη στην Αλβανία.

Στη Βουλή των Κοινοτήτων ο Τσάμπερλαίν και στη Βουλή των Λόρδων ο Χάλιφαξ σπεύδουν να δηλώσουν ότι, εάν η Ελλάδα θα έμπαινε σε αγώνα για να υπερασπιστεί την εθνική της ανεξαρτησία, η Αγγλία θα ήταν στο πλευρό της.

Όταν οι δύο δικτάτορες, Χίτλερ και Μουσολίνι, στο Μπρέννερ κανόνιζαν τη γενική στρατηγική τους για την κοσμοκρατορία τους, οι Ιταλοί εκδηλώνονται. Φήμες, κατάλληλα διοχετευόμενες από τους ίδιους, τους φέρνουν τότε να βγαίνουν στην Κρήτη, τότε στην Κέρκυρα, τότε στα νησιά του Αιγαίου. Και όταν μέσα σε λιγότερο από ένα μήνα -10 Μαΐου μέχρι 4 Ιουνίου 1940- καταλαμβάνονταν από τις γερμανικές στρατιές η Ολλανδία, το Βέλγιο, η βόρεια Γαλλία, αποκαλύπτουν εμφανέστατα τις πραγματικές προθέσεις τους απέναντι στην Ελλάδα. Βέ-

βαια ο Ιταλός Υπουργός Εξωτερικών, κόμης Τσιάνο, στη Ρώμη διαβεβαίωνε τον εκεί Έλληνα πρεσβευτή και ο Ιταλός πρεσβευτής Γκράτσι στην Αθήνα την ελληνική κυβέρνηση, ότι πρόθεση της Ιταλίας είναι να διατηρηθεί σταθερά η ειρήνη στα Βαλκάνια.

Λίγες ημέρες αργότερα, στις 10 Ιουνίου 1940, η Ιταλία ρίχνει το προσωπείο και κηρύσσει, αιφνιδιαστικά, τον πόλεμο στην καταρρέουσα Γαλλία, αλλά και εναντίον της Βρετανίας που βρισκόταν υπό τον άμεσο κίνδυνο της γερμανικής εισβολής. Εν τούτοις στο λόγο που εκφώνησε την ημέρα εκείνη ο Μουσολίνι δήλωνε κατηγορηματικά, ότι η Ιταλία δεν σκοπεύει να παρασύρει άλλους λαούς που συνορεύουν μ' αυτή, είτε από ξηρά είτε από θάλασσα.

Ο Έλληνας Πρωθυπουργός, σε απάντηση, διαβεβαίωνε για την απόλυτη ουδετερότητα που θα τηρούσε η Ελλάδα και παράλληλα επανερχόταν προς τις ελληνικές αρχές –πολιτικές και στρατιωτικές– στις οδηγίες που είχαν δοθεί από τις 8 Σεπτεμβρίου 1939 βάσει των οποίων έπρεπε να μην προκαλέσουν το παραμικρό επεισόδιο με τους εμπολέμους και αν κάποιος εμπόλεμος προκαλούσε, να κρατηθεί απόλυτα μυστικό.

Οι προκλήσεις όμως των Ιταλών ήταν αλλεπάλληλες. Στις 12 Ιουλίου

1940 ιταλικά αεροπλάνα βομβαρδίζουν στις 06.30 το βοηθητικό πλοίο φάρων «Ωρίων» ενώ ανεφοδίαζε το φάρο Γραμβούσας στον κόλπο Κισάμου Κρήτης, χωρίς να προκαλέσουν καμία ζημιά. Το αντιτορπιλικό «Υδρα» που έσπευσε από τη Μήλο για βοήθεια υπέστη κι αυτό στις 10 το πρωί ανεπιτυχή αεροπορική επίθεση. Όταν ο Ιταλός Ναυτικός Ακόλουθος, Πλοίαρχος Νορίν εκλήθη από τον Έλληνα Αρχηγό του ΓΕΝ, ναύαρχο Αλέξανδρο Σακελλαρίου, αρνήθηκε την ιταλική παρουσία αεροπλάνων στην περιοχή και είπε ότι πρόκειται για βρετανική σκευωρία.

Το πρωί της 16ης Ιουλίου, τέσσερα από τα ελληνικά υποβρύχια που ήταν αγκυροβολημένα στον όρμο της Ιτέας στον Κορινθιακό, δέχονται επίθεση από σμήνος ιταλικών βομβαρδιστικών, αλλά οι βόμβες τους, ως συνήθως, αστόχησαν και δεν σημειώνονται ζημιές, ούτε υπάρχουν θύματα.

Στις 30 Ιουλίου, ώρα 06.50, ιταλικό βομβαρδιστικό ρίχνει τέσσερις βόμβες κατά των αντιτορπιλικών «Βασιλεύς Γεώργιος» και «Βασίλισσα Όλγα» και δύο υποβρυχίων που ελλιμενίζονταν στη Ναύπακτο, ευτυχώς ανεπιτυχώς. Στις ελληνικές διαμαρτυρίες ο πλοίαρχος Νορίν διαβεβαίωνε τον Έλληνα Α/ΓΕΝ ότι δεν επρόκειτο για ιταλικό αεροπλάνο. Ο ίδιος, αλλά και

ο κόντε Γκράτσι στο Υπουργείο Εξωτερικών, διαμαρτύρονταν για ελληνική συκοφαντία στην ευρωπαϊκή κοινή γνώμη για να διασυρθεί η τιμή της Ιταλίας. Άφηναν, δε, υπονοούμενα ότι μία Μεγάλη Δύναμη δεν μπορεί να αφήσει ατιμώρητες τέτοιες βαριές προσβολές. Από κατηγορούμενοι δηλαδή, γίνονταν κατηγοροί. Κι αυτό για να εκφοβίσουν την Κυβέρνηση, να την παραλύσουν και να αποδεχθεί τις απαιτήσεις τους.

Ο πόλεμος των νεύρων συνεχίζεται μεθοδικά. Στις 11 Αυγούστου το ιταλικό πρακτορείο «Στέφανι» μεταδίδει από τα Τίρανα άρθρο της αλβανικής εφημερίδας «Τομόρι» που προβάλλει το θέμα της αλύτρωτης αλβανικής «Τσαμουριάς», η οποία καταλάμβανε την περιοχή νοτίως των ελληνοαλβανικών συνόρων και μέχρι την Πρέβεζα. Συγχρόνως κατηγορούσε την Ελλάδα ως υπεύθυνη για το φόνο του γνωστού Αλβανού επικηρυγμένου ληστή Νταούτ Χότζα που είχε σκοτωθεί πριν από δίμηνο, από τους ίδιους τους Αλβανούς. Τώρα προσπαθούσαν να τον εμφανίσουν ως μεγάλο Αλβανό πατριώτη και ήρωα.

Η θολή τούτη ατμόσφαιρα προοιωνίζεται μία μεγάλη τραγωδία που δεν θ' αργήσει να έλθει. Σύννεφα συναθροίζονται για να βροντήξει ο κεραυνός που θα πέσει πάνω από το Αιγαίο. Το κρεσέντο των ιταλικών προκλήσεων θα κορυφωθεί με την ανανδρη επίθεση κατά του ευδρόμου «Ελλη» που βρισκόταν αγκυροβολημένο έξω από το λιμενοβραχίονα της Τήνου, ανήμερα το Δεκαπενταύγουστο. Είχε έρθει για να τιμήσει τη Μεγαλόχαρη και να τονίσει την παρουσία του Κράτους που ήταν κι αυτό προσκυνητής, μαζί με το πολύβουο πλήθος.

Ήταν νύχτα ακόμα, κοντά τρεις πριν ανατείλει ο ήλιος στις 15 Αυγούστου, όταν έμπαινε στο λιμάνι της Τήνου, το ατμόπλοιο «Εσπερος» με τους τελευταίους προσκυνητές. Τα άλλα καράβια, τα «Αρντένα», «Σοφία», «Ελση», «Σάμος», «Αθήναι», είχαν φθάσει νωρίτερα και είχαν αδειάσει τους προσκυνητές, οι οποίοι ανηφόριζαν από τα δρομάκια προς τον επιβλητικό ναό της Μεγαλόχαρης, κρατώντας ο καθένας στα χέρια τα τάματα της ψυχής του. Πήγαιναν να απωθήσουν τη βαρεία τους πίστη, τη θρησκευτική ευλάβεια και την αφοσίωσή τους, στην υπερένδοξη Δέσποινα.

Την ίδια νύχτα, κατά τη μία, είχε ξε-

κινήσει το καταδρομικό «Ελλη» από το λιμάνι της Μήλου για να λάβει μέρος στον εορτασμό. Μετά από ένα ήρεμο ταξίδι με απόλυτη γαλήνη, στις 06.25 της 15ης Αυγούστου, αγκυροβόλούσε σε απόσταση 550 μέτρων από το λιμενοβραχίονα της Τήνου. Όλα τα μέτρα ασφαλείας είχαν ληφθεί: στεγανά κλειστά, μέσα εξάντλησης έτοιμα, αντιαεροπορικά πυροβόλα εξοπλισμένα, λέβητες υπό πίεση. Γελαστή ατμόσφαιρα βασίλευε στο πλοίο, που έφερε το μεγάλο σημαιοστολισμό. Το άγημα της λιτανείας ετοιμαζόταν να βγει στην ξηρά και οι άνδρες της φυλακής (βάρδιας) βρίσκονταν στις θέσεις τους, ενώ το μεγαλύτερο μέρος του πληρώματος αναπαυόταν.

Κατά τις 08.25 τράνταγμα φρικτό, σεισμός αλλόκοτος σείει το πλοίο που νόμιζες πως θα διαλυθεί, πως θα ξεκολλήσουν οι λαμαρίνες του και θα σκορπίσουν στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα. Συγχρόνως ανασηκώνεται ολόκληρο έξω από τη θάλασσα και ξαναπέφτει με φοβερή χλαπαταγή. Φλόγες, ατμοί, σίδερα, σωλήνες κομματιασμένοι, σάρκες ανθρώπινες ξεσκισμένες, πετάγονται δεξιά-αριστερά.

Αρχικά νόμισαν ότι επρόκειτο για βόμβα από αεροπλάνο, αμέσως όμως κατάλαβαν ότι το πλοίο είχε βληθεί από τορπίλη που χτύπησε στη δεξιά πλευρά στο ύψος του β' λεβητοστασίου, ανάμεσα στις δύο τσιμινιέρες (καπνοδόχους) και προκάλεσε έκρηξη του εν ενεργεία λέβητα. Στο σημείο αυτό δημιουργήθηκε ρήγμα στο σκάφος 10 εκ. απ' όπου αναδύονταν η χαρακτηριστική οσμή της τροτύλης και το πλοίο άρχισε να παίρνει κλίση δεξιά.

Τρία λεπτά μετά την πρώτη έκρηξη, δεύτερος τρομερός κρότος ακούγεται από το λιμενοβραχίονα. Νερένια κολώνα υψώνεται πάνω από 70 μέτρα, τσιμέντα, πλάκες, χαλίκια, κομμάτια του μώλου πέφτουν παντού στο λιμάνι. Και το σκηνικό ολοκληρώνεται με μια τρίτη έκρηξη (τρίτη τορπίλη), κοντά στο πράσινο φανάρι της εισόδου στο λιμάνι, που είναι αυτή που θα αποκαλύψει την εθνικότητα του υποβρυχίου που τις έριξε. Οι δύο τελευταίες, προφανώς, είχαν εκτοξευτεί κατά των ατμοπλοίων «Ελση» και «Εσπερος» που βρίσκονταν στο εσωτερικό του λιμανιού. Ευτυχώς αυτές αστόχησαν. Το υποβρύχιο, του οποίου φάνηκε για μια στιγμή ο πυργίσκος, παρέμεινε εν καταδύσει και εξαφανίστηκε.

Το πληγωμένο καράβι είχε ένα χαίνοντα κρατήρα δύο μέτρων πάνω από το λεβητοστάσιο, το μεσόστεγο είχε καταστραφεί και μέρος του πρωραίου ιστού είχε καταπέσει ανάμεσα από ανθρώπινα μέλη. Ο μόνος εν ενεργεία λέβητας είχε καταστραφεί και το πλοίο δεν διέθετε ούτε ατμοκίνητα, ούτε ηλεκτροκίνητα μέσα εξάντλησης, αλλά ούτε και μπορούσε να κινηθεί. Χάρη, όμως, στην καλή του κατασκευή βυθίζόταν αργά και υπήρχαν πιθανότητες να διασωθεί αν προσάραζε στην ξηρά.

Τότε ο κυβερνήτης, πλοίαρχος Άγγελος Χατζόπουλος, αξιωματικός σοβαρός και λιγόλογος, διατάζει τον ανθυποπλοίαρχο οικονομικό Κυριαζόπουλο να προστρέξει στα επιβατικά που βρίσκονταν στο λιμάνι και να φέρει το πρώτο που θα βρει έτοιμο, να ρυμουλκήσει την «Ελλη». Προηγούμενως είχε δώσει εντολή να γίνει «κατάκλυση των πυριτιδαποθηκών» για το φόβο να εκραγούν τα πυρομαχικά, όμως και το σύστημα αυτό είχε βγει εκτός λειτουργίας.

Έξω στην παραλία ο κόσμος έτρεχε αλαλιασμένος, τζάμια σπιτιών είχαν θρυμματιστεί, κεραμίδια είχαν σκορπίσει στους δρόμους, τα μαγαζιά αμπάρωναν τις πόρτες και όλοι πήγαιναν προς το πίσω μέρος του νησιού, κατά το φράγκικο μοναστήρι. Οι τρομαγμένες γυναicoύλες λέγανε, μεταξύ τους, ότι το καράβι ήταν γεμάτο τορπίλες που φεύγανε μοναχές τους σαν τρελές και χτυπούσαν δεξιά-αριστερά, γιατί η αμαρτία περίσσεψε και ήθελε η Παναγία να μας τιμωρήσει. Υπήρχαν όμως και θαρραλέοι ναυτικοί που προσέτρεχαν από την ξηρά με καϊκια και βάρκες, για να βοηθήσουν τις λέμβους του «Ελλη» στην συλλογή των ναυτών που είχαν τιναχτεί στη θάλασσα.

Μέσα σ' αυτό το κακό, καινούργιο δράμα περίμενε το χτυπημένο καταδρομικό. Ο Κυριαζόπουλος βρίσκει τα επιβατικά άδεια, νεκρά, με σβησμένα τα πυρά στους λέβητες και ανίκανα να ξεκινήσουν για να βοηθήσουν την «Ελλη». Μόνο ο «Εσπερος» θα μπορούσε να ξεκινήσει μετά από λίγο.

Πάνω στην «Ελλη» συνεχίζονταν οι προσπάθειες αποκρίκωσης της αλυσίδας της άγκυρας χωρίς αποτέλεσμα, ενώ αργοπορούσε η άφιξη του «Εσπέρου» για τη ρυμούλκηση. Οι αξιωματικοί και το πλήρωμα, όσοι μπορούσαν να προσφέρουν, πάσχιζαν να βρουν τι άλλο θα μπορούσαν

να κάνουν για να σώσουν το πλοίο τους. Κάθε στιγμή που περνούσε έπαιρνε όλο και περισσότερη κλίση και γινόταν πια φανερό πως θα χανόταν. Τα δευτερόλεπτα, τα λεπτά φαινονταν αιώνες στην προσμονή της άφιξης του «Εσπερού» και οι ελπίδες εξανεμίζονταν.

Επιτέλους βλέπουν τον «Εσπερο» να βγαίνει από το λιμάνι και να πλησιάζει την «Ελλη». Τότε ο κυβερνήτης διατάζει την εγκατάλειψη του πλοίου και το πλήρωμα επιβιβάζεται στις λέμβους. Μόνο οκτώ αξιωματικοί μένουν πάνω στο πλοίο για να βοηθήσουν τον κυβερνήτη. Μ' ένα καΐκι που είχε έρθει για βοήθεια, δίνουν τα ρυμούλκια στον «Εσπερο» και ο κυβερνήτης διατάζει τους αξιωματικούς να επιβιβαστούν στη βενζινάκατο. Ο ίδιος τους δηλώνει ότι θα παραμείνει στο πλοίο του για να το ακολουθήσει στην τραγική του τύχη. Οι αξιωματικοί, όμως, βλέποντας την ευγενική αλλά μάταιη αυτή χειρονομία του, τον παρασύρουν στη βενζινάκατο που εγκατέλειπε το πλοίο και απομακρύνονται.

Όσο τα ρυμούλκια δένονταν στην «Ελλη», παίρνει φωτιά το πετρέλαιο των λεβήτων και μαύροι καπνοί αρχίζουν να βγαίνουν από το πληγωμένο καράβι.

Ο «Εσπερος» αρχίζει τη ρυμούλκηση αλλά η «Ελλη» κρατημένη γερά από την άγκυρά της που δεν κατάφε-

ραν να αποκριώσουν, είναι δύσκολο να μετακινηθεί. Σε μια στιγμή σπάνε τα ρυμούλκια. Δεύτερη απόπειρά ρυμούλκησης αποτυγχάνει κι αυτή. Δεν μένει πια καμιά ελπίδα. Το τέλος του περήφανου πλοίου πλησιάζει. Ο «Εσπερος» απομακρύνεται.

Κοντά στις 10.20, δηλαδή 1 ώρα και 55 λεπτά μετά τον τορπιλισμό, η «Ελλη» με τη γαλανόλευκη να κυματίζει στον ιστό και το μεγάλο σημαιοστολισμό χάνεται στο γαλανό Αιγαίο. Το πλήρωμα, μ' ένα βουβό κλάμα και τον πόνο βαθιά στην ψυχή, παρακαλεί τη θαυματουργό Παρθένα να τους αξιώσει να εκδικηθούν τον εχθρό για το άτιμο έγκλημά του. Και τους άκουσε η Παναγία και η μέρα αυτή δεν θ' αργήσει να έρθει.

Τα θύματα από τον τορπιλισμό ήταν 3 υπαξιωματικοί και 5 ναύτες νεκροί και 24 τραυματίες. Από τον κόσμο στην προκυμαία αρκετοί τραυματίστηκαν και μία γυναίκα πέθανε από συγκοπή.

Από ελληνικής πλευράς δεν υπήρχε καμία αμφιβολία ότι το υποβρύχιο ήταν ιταλικό. Σε κομμάτια των τορπιλών που βρέθηκαν –αυτών που χτύπησαν στο λιμενοβραχίονα –υπήρχαν τα στοιχεία του ιταλικού εργοστασίου κατασκευής και οι χαρακτηριστικοί αριθμοί των τορπιλών. Η Ελληνική Κυβέρνηση για να καθησυχάσει τα ερεθισμένα πνεύματα του ελληνικού λαού, ο οποίος δεν είχε καμία αμφιβολία για την εθνι-

κότητα του υποβρυχίου, απέδωσε τον τορπιλισμό σε άγνωστο υποβρύχιο. Μετά τη λήξη του πολέμου αποκαλύφθηκε ότι επρόκειτο για το υποβρύχιο «Delfino» το οποίο είχε ξεκινήσει από το Παρθένι της Λέρου το βράδυ της 1ης Αυγούστου με κυβερνήτη τον υποπλοίαρχο Τζουζέπε Αϊκάρντι.

Είναι ενδιαφέρον να αναφέρουμε τι απέγινε το «ένδοξο» υποβρύχιο «Delfino» που τορπίλισε ένα ανυπεράσπιστο καράβι. Μια κακή τύχη το κυνηγούσε έκτοτε. Βρήκε ατιμωτικό - για πολεμικό καράβι - θάνατο μαζί με το πλήρωμα που δολοφόνησε το «Ελλη». Ήταν παραβεβλημένο σε προβλήτα στον ναύσταθμο του Τάραντα μαζί με άλλα πλοία του Ιταλικού Στόλου. Μια μέρα, στις 23 Μαρτίου 1943, και ενώ άλλαζε προβλήτα... συγκρούστηκε με άλλο ιταλικό πλοίο και βούλιαξε μέσα στο ναύσταθμο. Η Μεγαλόχαρη το είχε τιμωρήσει για την ασέβειά του!

Μετά από δύο μήνες, μια Δευτέρα πρωί της 28ης Οκτωβρίου 1940, ηχούσαν οι πρώτες σειρήνες του πολεμικού συναγερμού. Ήχε αρχίσει και τυπικά, ο πόλεμος. Ένας πόλεμος γεμάτος δόξα και θριάμβους που, παρά το νικηφόρο αποτέλεσμα, θα έφερνε τη μαύρη κατοχή στην πατρίδα μας, με όλα τα παρεπόμενα....

Συνεχίζεται